

**LIETUVOS RESPUBLIKOS POZICIJA DĖL KLAUSIMŲ, NUMATYTŲ SVARSTYTI 2019 M.
GEGUŽĖS 14 D. EUROPOS SĄJUNGOS UŽSIENIO REIKALŲ TARYBOS (GYNYBOS
KLAUSIMAIS) POSĖDYJE**

Europos Sąjungos (ES) gynybos ministrai Užsienio reikalų tarybos (URT) posėdyje 2019 m. gegužės 14 d. Briuselyje aptars:

1. Nuolatinį struktūrizuotą bendradarbiavimą

Klausimo esmė. URT gynybos ministrų sesija prasidės Nuolatinio struktūrizuoto bendradarbiavimo (PESCO) aptarimu, kurio metu bus įvertinti valstybių rengti PESCO nacionaliniai įgyvendinimo planai, ieškoma būdų, kaip stiprinti sąveiką tarp įvairių ES gynybos iniciatyvų, pristatyti PESCO projektų įgyvendinimo rezultatai. Ministrai priims rekomendacijas dėl pirmo kasmetinio PESCO įgyvendinimo raporto.

2019 m. kovo 22 d. Tarybai buvo išplatintas ES pirmasis vyriausiosios įgaliotinės užsienio reikalams ir saugumo politikai (VĮ) PESCO įgyvendinimo raportas, kuris užbaigia pirmą metinį PESCO ciklą. Raporte aprašytas PESCO įgyvendinimo statusas, taip pat šalių pasiekti PESCO priimtų įsipareigojimų rezultatai, kurie buvo atspindėti 2019 m. pradžioje valstybių pateiktuose nacionaliniuose PESCO įgyvendinimo planuose (NIP). VĮ raportas bus atspirties taškas Tarybai kasmet atliekant PESCO peržiūrą.

VĮ raporte gerai vertinama bendra gynybos biudžetų didinimo tendencija valstybėse narėse iki 2021 m. (nes tolesnė didinimo perspektyva nėra aiški). Stebimi pozityvūs pokyčiai gynybos investicijose, įgyvendinant ES pajėgumų vystymo prioritetus ir juos įtraukiant į nacionalinį planavimo procesą. Kartu pripažįstama, kad PESCO įsipareigojimų įtraukimas į nacionalinius gynybos planavimo procesus vis dar pradinės stadijos.

VĮ vertindama 34 vykdomus PESCO projektus pabrėžia, kad jie atitinka ES pajėgumų vystymo prioritetus (CDP), taip pat 25 projektai atitinka NATO prioritetus, todėl išlaikomas tikslas siekti suderinamumo su NATO planavimo procesu. Remiantis PESCO projektų progreso raportais, 4 projektai pradinį operacinį pajėgumą pasieks jau 2019 m. (tarp jų yra ir Lietuvos vadovaujamas Kibernetinių greitojo reagavimo komandų ir tarpusavio pagalbos kibernetinio saugumo srityje projektas). Vis dėlto daugumos projektų būklė šiuo metu yra pradinė, valstybės neparengusios aiškių planų, taip pat neatliktas vertinimas dėl reikalingų išteklių poreikio ir šaltinių.

VĮ raporte šalims rekomenduoja 2020 m. dar kartą atnaujinti nacionalinius PESCO įgyvendinimo planus, juose daugiau dėmesio skiriant informacijos detalumui ir kokybei, pateikiant konkrečių faktų/įrodymų, kaip šalis yra pasirengusi vykdyti PESCO įsipareigojimus. Taip pat šalys raginamos susitelkti į efektyvų PESCO projektų įgyvendinimą ir teikti brandesnius, geriau parengtus naujų PESCO projektų pasiūlymus.

ES gynybos ministrai rekomendacijose dėl šio VĮ raporto pabrėžia, kad būtina užtikrinti visų ES iniciatyvų suderinamumą tarpusavyje, nes valstybės, turėdamos vienas karines pajėgas (angl. *single set of forces*), turi užtikrinti kuriamų pajėgumų panaudojamumą ir ES, ir NATO lygiu.

Pripažįstama, kad gynybos biudžetų ir investicijų į gynybą didinimas yra vienas svarbiausių PESCO įsipareigojimų, ir valstybių pastangos šioje srityje stiprės. Taip pat šalys sieks gerinti bendradarbiavimą bendrų pajėgumų kūrimo srityje, šiuo tikslu gerinant nacionalinių gynybos sistemų veiklos suderinamumą. Valstybės sutinka, kad reikia gerinti perdislokuojamų pajėgų skyrimą misijoms ir operacijoms ir vykdant įsipareigojimus dėl greito reagavimo pajėgų budėjimo. Valstybės taip pat sutiko, kad turi būti siekiama kokybiškesnių naujų PESCO projektų, bet kartu turi būti siekiama greitų ir efektyvių rezultatų įgyvendinant jau pradėtus projektus. Esant rizikai nuolat didinti PESCO projektų skaičių, valstybės sutarė, kad 2020 m. nauji PESCO projektai nebus inicijuojami, o ateityje bus svarstoma dėl dvimečio projektų generavimo ciklo tikslingumo.

Lietuvos pozicija. Lietuva laikosi nuoseklios pozicijos, kad pagrindinės valstybių pastangos turėtų būti skiriamos gynybos biudžetams ir gynybos investicijoms didinti, todėl sveikiname šalių progresą šioje srityje. Valstybės turi tęsti šias pastangas, didinti pajėgų sąveikumą ir stiprinti bendradarbiavimą vystant prioritetinius pajėgumus. PESCO turi jau artimiausiais metais valstybių piliečiams parodyti konkrečius rezultatus, todėl šalių vadovaujamų projektų sėkmė šiuo metu turi būti viso PESCO proceso prioritetas. Lietuva aktyviai įgyvendina įsipareigojimus vadovaujant Kibernetinių greitojo reagavimo komandų ir tarpusavio pagalbos kibernetinio saugumo srityje projektui (2019 m. prie projekto prisijungė Suomija, šiuo

metu dalyvauja 8 šalys; 2019 m. pradėjo budėjimą pirma komanda, taip pat 2019 m. tikimasi suderinti projekto Supratimo memorandumą). Pritariame rekomendacijai pereiti prie dviejų metų PESCO projektų teikimo ciklo.

Nuosekliai siekiame užtikrinti ES vykdomų gynybos iniciatyvų suderinamumą su NATO procesais (ypač su NATO gynybos planavimo (NDPP) procesu). Matoma pozityvi tendencija, kai ES pajėgumų planavimo ciklo kalendorius yra suderintas su NATO kalendoriumi.

Esame atviri ES teikiant reikalingą informaciją ir bendradarbiaujant su PESCO sekretoriatu, tačiau siekiame, kad ES galėtų „vieno langelio principas“ – ES institucijoms valstybių pateikta informacija būtų efektyviai dalijamasi tarpusavyje (pvz., PESCO sekretoriato, Europos gynybos agentūros ir Europos Komisijos), taip sumažinant biurokratinę naštą valstybėms (tai ypač aktualu mažesnėms šalims).

2. ES ir NATO bendradarbiavimą (neformalus pietūs dalyvaujant NATO generalinio sekretoriaus pavaduotojai R. Gottemoeller)

Klausimo esmė. ES gynybos ministrai kartu su NATO generalinio sekretoriaus pavaduotoja aptars tolesnio bendradarbiavimo prioritetus ir iššūkius, 2018 m. liepos mėn. priėmus naują deklaraciją dėl ES ir NATO bendradarbiavimo. Deklaracijoje išskiriamos sritys, kuriose bus siekiama greito ir žymaus progreso, tai – karinis mobilumas, kova su terorizmu, atsparumas cheminėms, biologinėms, branduolinėms (CBRN) grėsmėms. Be to, 2017 m. abi organizacijos sutarė, kad nuolatinis bendradarbiavimas turi vykti atsako į hibridines grėsmes, strateginės komunikacijos, kibernetinio saugumo ir karinių pajėgumų vystymo srityse, taip pat koordinuojant pratybų planavimą ir vykdymą, stiprinant partnerių gebėjimus.

Lietuvos pozicija. Lietuvos nacionalinis saugumas yra neatsiejamas nuo NATO kolektyvinės gynybos įsipareigojimų ir ES saugumo užtikrinimo ir bendradarbiavimo iniciatyvų, todėl Lietuva siekia užtikrinti atvirą, platų ir konstruktyvų abiejų organizacijų bendradarbiavimą.

ES ir NATO ryšiai turi remtis šiais kartiniais principais, t. y.:

- išliekantys stiprūs transatlantiniai ryšiai;
- NATO, kaip nepakeičiamo Europos kolektyvinės gynybos ramsčio, svarbą;
- Europos gynybos stiprinimo, kaip papildančio ir suderinamo su NATO prioritetais, elementas.

NATO ir ES bendradarbiavimo svarbiausi prioritetai:

- karinio mobilumo gerinimas Europoje (tai turi atnešti naudą ir ES nepriklausančioms šalims, ypač strateginėms sąjungininkėms Jungtinėms Amerikos Valstijoms, Kanadai);
- hibridinių grėsmių suvaldymas – koordinuotos ir sustiprintos strateginės komunikacijos užtikrinimas (ir Rytų kryptimi), atsakas į kibernetines atakas;
- koordinuota ir efektyvi partnerystės politika (partnerių gynybos stiprinimas).

Lietuva labai stengiasi užtikrinti, kad trečiosioms šalims (pirmiausia NATO sąjungininkėms) būtų sukurtos lanksčios ir praktiškai įgyvendinamos įsijungimo į PESCO projektus taisyklės, nes tik su NATO sąjungininkais bus galima kokybiškai įgyvendinti prioritetinius PESCO projektus (pvz., karinio mobilumo, kibernetinio saugumo), užtikrinti tinkamą bendradarbiavimo ir skaidrumo lygį. Šiuo metu Tarybos sprendimas dėl trečiųjų šalių dalyvavimo PESCO vis dar svarstomas Tarybos darbo grupėse.

3. Gynybos ministrų susitarimą Europos gynybos agentūros (toliau – EGA) valdančiojoje taryboje

Klausimo esmė. ES gynybos ministrai pasirašys Karinio judėjimo supaprastintų procedūrų programos steigimo susitarimą (angl. *Optimizing Cross Border Movement Permissions in Europe (CBMP) Programme Arrangement*). Programos tikslas – suderinti ir supaprastinti procedūras, taikomas kariniam judėjimui (ypač sausuma). Siekiama palengvinti karinį judėjimą ne tik į ES operacijų ir misijų regionus, bet ir vykdant kitą valstybių bendradarbiavimą gynybos klausimais. Vykdam projektą bus vengiama nereikalingo dubliavimo su NATO. Ši programa prisidės prie bendrų ES pastangų pagerinti karinio mobilumo situaciją Europoje. Pagal programą bus siekiama šių tikslų: sukurti išankstinių leidimų sistemą, panašiai kaip yra diplomatinių leidimų skrydžiams atveju; sutarti dėl išimčių; suderinti ir supaprastinti procedūras.

Lietuvos pozicija. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministras gegužės 14 d. EGA valdančiojoje taryboje pasirašys Karinio judėjimo supaprastintų procedūrų programos steigimo susitarimą. EGA vyriausiasis pareigūnas J. Domecq, įvertindamas Lietuvos pastangas gerinant karinį mobilumą bei priimtas

pažangias nacionalines leidimų išdavimo kariniam transportui ir personalui taisykles, Lietuvai pasiūlė pirmininkauti pagal programą steigiamam Valdymo komitetui (angl. *Management Committee*). Lietuva sutiko su siūlymu, šiuo metu laukiama kitų valstybių galutinio pritarimo Lietuvos kandidatūrai. Valdymo komitetas vykdys programos įgyvendinimo priežiūrą, vertins, kaip įgyvendinami programos tikslai, teiks gaires pavaldžioms ekspertų darbo grupėms, kurios rengs techninius susitarimus.

Krašto apsaugos viceministras

Vytautas Umbrasas